Gondolatok, tervek, alkotó feladatok...

Ankét a képzőművészet helyzetéről megyénkben

Az utóbbi időben a munkáskö-zönség kulturális igényeinek többrétű kielégítése érdekében megyénk erre hivatott vezető szervei egyre fokozottabb figyelemmel fordulnak a képzőművészet felé. Gondoskodni kívánnak a párt művelődésügyi irányelveinek szellemében a megyénkben szép számmal és tehetséggel működő alkotókról, azok problémáinak megoldásáról, élénkebbé, intenzívebbé kívánják tenni megyénkben a képzőművészeti életet.

E gondoskodás egyik lépéseként tartottak ankétot, pontosabban leültek beszélgetni a megyei képzőművész munkacsoport hivatásos, félhivatásos és műkedvelő festőművészei, az ország és a megye kulturális életének hivatott irányítóival; nevezetesen a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Tudományos és Kulturális Osztálya képviseletében megjelent *Zala Tamás* elvtárssal; a magyar képzőművész szövetség elnökségének tagjával, *Pogány Ü. Gábor* elvtárssal; *Mikus Sándor* festőművész elvtárssal; a megyei pártbizottságot képviselő *Slamovics Zoltán* elvtárssal, a párt-végrehajtó bizottság tagjával: *Gyimesi András* elvtárssal, a Hazafias Népfront megyei titkárával és *Háry Béla* elvtárssal, az SZMT elnökével. Az ankét a megyei pártbizottságnak, a megyei tanács művelődésügyi osztályának és a szakszervezetek megyei tanácsának kezdeményezésére jött létre. A vita élénksége, nyílt, őszinte légköre, arra enged következtetni: az ankét nemcsak a képzőművészek számára jelentett határkövet, de biztató ígéret a munkásosztály, a dolgozó nép kulturális felemelésének egyik nem lényegtelen részfeladata megoldására is.

Nem célunk itt a felszólalásokat jegyzőkönyvszerűen sorra reprodukálni, inkább csak azokat a kérdéseket emeljük ki, amelyek köré — mint megannyi csomópont köré — a felszólalások kikristályosodtak.

A negyvennégy tagot számláló megyei képzőművész munkacsoportban csak nyolc hivatásos, azaz egyedül ebből élő festőművész; a többiek félhivatásúak (például rajztanárok, akikre az alkotó munkán kívül jórészt a képzőművészeti kulturáltság terjesztésének feladata is hárul), illetve a műkedvelők. Főként e két utóbbi kategóriába tartozók számára vonatkozik az a — mind *Vágfalvi Ottó* vitaindító előadásából, mind a felszólalásokból sugárzó — megállapítás, hogy segíteni, támogatni kell őket, illetve maguknak egymást. Tehetségüknél, megélénkült alkotókedvüknél fogva méltán megérdemlik mind az erkölcsi, mind az anyagi támogatást. *Legközvetlenebb módon maguk segíthetnek magukon: élénkebbé kell tenniük a munkacsoport szervezeti életét, élni kell a szervezeti élet előnyeivel, az eszmei-ideológiai és szakmai előadások, egymás megismerésének lehetőségével.*

A művészek döntő többsége optimista hangon beszélt megnövekedett alkotókedvéről, s ennek biztos alapjáról, a népi demokrácia nyújtotta eszmei és anyagi biztonságról. (Ma nincs egyetlen egy — akár kevésbé tehetséges — alkotó sem, aki nyomorogni kényszerülne!) Az optimizmus mellett azonban, meg kell mondanunk, egyesek részéről hangot kapott bizonyos aggodalmaskodás is; akadt, aki azt állította, hogy képzőművészeti életünk kevésbé virágzik ma, mint régen, visszafejlődőben van. Nem tartjuk indokoltnak sem ezt a borúlátást, sem az alátámasztására felhozott — egyébként valóban nem dicsekvésre méltó — statisztikai adatot, azt tudniillik, hogy Pápán tizenhat évvel ezelőtt kilenc rajztanár működött, ma viszont csak kettő. (?!)

Hivatásos és nem hivatásos művészek egyaránt jogos elégedetlenségüket fejezték ki a megyei kiállítások zsürizésével kapcsolatban. A kiállításokra beküldött alkotásokat a Budapestről érkező zsüri tagjai segítőkész kritikát lehetetlenné tevő gyorsasággal bírálják el; s a zsürizésen a kiállítóknak, illetve kiállítani kívánóknak még a képviselője sem lehet jelen. Igy nem tudják a festőművészek, hogy egy-egy alkotásuk miért nyerte meg; vagy miért nem nyerte meg a zsüri tetszését. *A későbbi kialakult vita során — véleményünk szerint helyesen — vetődött fel az a javaslat, hogy a zsürizésnél a jövőben ne csak a kiállítók képviselője, de a közönséget, a „mecénást" képviselő személyek, illetve kulturális életünk egyes vezető személyiségei is jelen lehessenek.*

E probléma kapcsán szerteágazó vita alakult ki a budapesti és vidéki képzőművészek állítólagos ellentétéről, a képzőművészeti decentralizáció szükségességéről, vagy szükségtelenségéről. *Ezzel kapcsolatban különösen érdekes volt a Várpalotán élő Nagy Gyula felszólalása. Ő nemcsak itt és szóban, de életének gyakorlatával is tudatosan, sőt örömmel vállalta a vidéken alkotó festő nehezebb, de hite szerint lehetőségekben gazdagabb életét.* Nemcsak arról van itt szó, hogy megyénk gazdag természeti szépségei új színt jelenthetnek az egész magyar képzőművészetben. Nem is csak arról, hogy az ország szellemi központjában való alkotás — amelynek egyébként megvannak a vidéken alig pótolható előnyei — az egész magyar képzőművészet távlataiban nézve, bizonyos veszélyt is rejt magában: a formai egyöntetűség veszélyét. Elsősorban arról, hogy *megyénk fejlett ipara, forradalmi módon átalakult, illetve alakuló mezőgazdasága, egész valósága gazdagon kínálja a művészi élményt, és az ebből kikristályosodó témát a festő ecsetjére.* Az állami gazdaságok, az ipartelepek várják az alkotókat, s ebből a kapcsolatból, a dolgozó nép és az alkotók kapcsolatából gazdag erkölcsi hasznot meríthetnek mindketten. A pesti és vidéki alkotók szembeállítása, a „központi" képzőművészet fetisizálása — mint Pogány Ü. Gábor elvtárs mindenki számára megnyugtató módon kifejtette — mesterséges és képzelt ellentét csupán.

Gyimesi András elvtárs felszólalása nyomán vita kerekedett arról is, hogy miért van a képzőművészet más művészetekhez — irodalom, zene — képest mostohább helyzetben; e kérdés kapcsán pedig arról, hogy van-e, illetve ki a mecénása a képzőművészetnek ma Magyarországon. A mecénás természetesen a dolgozó nép, annak kollektívái, s maga népi államunk. *S ha a mecénás megbecsüli a képzőművészeket, joggal elvárhatja tőlük, hogy fő célkitűzésének, a szocializmus gazdasági és kulturális építésének megfelelő műveket alkossanak.* Pedig, mint a Veszprém megyei hetekre tervezett kiállítás sorsa is bizonyítja, még mindig kevesen értették meg ezt. A tájkép-dömpingben még csak kis színfoltot jelentenek a mai életünket, az alkotó munkát kifejező művek; a művészek félnek a tematikus művek alkotásától, különösen, ha a „szocialista gicces" veszélyének mértéktelen és indokolatlan felnagyításával ijesztgetik őket.

A lényeghez egyre közelebb kerülő problémák felvetésével lassan kialakult az a — mondhatnánk — kollektív meggyőződés, hogy a képzőművészek helyzete, a tehetségek kibontakozása és a kibontakozott tehetségek érvényesülése, az anyagi biztonság, a munkásízlés nevelése, a művészi színvonal és szocialista építésünk méltó, művészi kifejezése — végeredményben egyetlen, együtt megoldható feladatot jelent. *Ennek jegyében konkrét javaslatok és tervek születtek: a zsürizésben tapasztalható hibák kijavítására, képzőművészeti szaklap kiadására (országosan), megyénkben alkotóház, illetve művésztelep létesítésére idén, vagy jövőre: pályázatok kiírására, megrendelések szervezésére az ipari üzemek részéről, vándorkiállítások szervezésére, és így tovább.*

Az ankét záloga annak a reményünknek, hogy Pécs, Miskolc, Vásárhely, s más vidéki csoportok példájára megyénkben virágzásnak indul a képzőművészeti élet, s a következő ankéton már — mint Zala elvtárs mondotta zárszavában — nemcsak a képzőművészek problémáiról és a képzőművészet helyzetéről esik szó, hanem magáról — az alkotásról is.

Koncz István

Csak egy kis figyelem kellene...

A múlt héten Balatonfüreden üdültem, s egyik este a Robin Hood igen szép, színes filmet néztem meg a kertmoziban. Azaz csak néztem, illetve néztük volna, mert velem együtt az egész közönség bosszankodott. Ugyanis az utcai világítás (neonvilágítás) reflektorszerű fehér fénnyel árasztja el a vászon, illetve a kép kétharmad részét. Mint volt mozis (5 évig vezettem az urkúti bányamozit) csodálkozom a balatonfüredi kertmozi vezetőjének hanyagságán. Nem is volna nehéz ezt a fenti hibát kiküszöbölni, ha a bejárati kapu fölé fém, vagy fatáblát szerelnének, amennyiben ez nem megoldható, úgy elhúzható függönyt, s az utcai neonvilágítás nem zavarná a vetítést.

Ennyi beruházást talán megérdemelnek a mozilátogatók, akik azért mennek a moziba, hogy szórakozzanak, nem pedig azért, hogy bosszankodjanak.

Domonkos Gyula, Urkút

Kétnapos népünnepélyt

rendeznek Tihanyban július 9-én és 10-én a szakszervezeti üdültetés 10. évfordulója alkalmából. Az ünnepségre különjáratú hajók szállítják a vendégeket, akiket már a tihanyi mólón zeneszóval köszöntenek.. Ez alkalommal Tihany legszebb helyén szabadtéri színpadot állítanak fel, amelyen többek között a várpalotai táncegyüttes és a litéri munkáskórus is szerepel. Ezenkívül divatbemutató, érdekes sportbemutató, lampionos hajófelvonulás teszi vidámabbá az ünnepet.

A főnyeremény

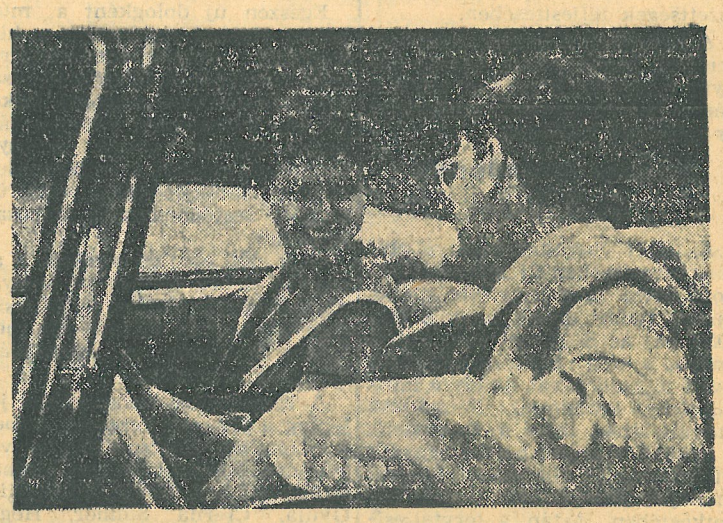

Képünkön: jelenet az új csehszlovák filmből, amelyet nemsokára városunkban is bemutatnak.

VASZILIJ ARDAMATSZKIJ:

A 11-17 JELENTKEZIK

(24) Fordította: Lajos Géza

Gyementyev azt már nem tudhatta meg, mi a tengerészsapkás kötelessége, mert belökték a következő szobába a szerencsétlent...

Két út állt előtte: vagy bejut a kilences szobába, vagy elmegy innen, mielőtt nem késő. Az utóbbi azonban azt jelenti, hogy Dovgalev ezredesnek nem küldhet adatokat az induló hajókról, a hitleristák háborítatlanul megérkeznek Németországba, s harcba szállnak az előrenyomuló szovjet csapatokkal. Ha elmegy, azt jelenti, hogy feladatát nem hajthatja végre.

Határozottan belépett a kilences szobába. A hatalmas szoba közepén két Gestapo tiszt ült az asztal mögött. Egy szék üresen állt az asztal előtt. Valamikor ebben a helyiségben voltak a vámvizsgálatok. Gyementyev betette az ajtót, odament az asztalhoz. A hitleri hadseregben általában sohasem hajlongtak a Gestapo emberei előtt. Gyementyev is minden megszólítás nélkül érdeklődött:

— Itt adják a belépési engedélyeket?

— Ki maga? — kérdezte gyorsan az egyik tiszt.

— Ruckert kapitány. Én felelek a hajók egészségügyi állapotáért.

A tisztek egymásra néztek.

— Az iratait kapitány.

Gyementyev először csak a tiszti igazolványát nyújtotta át, ez volt a legbiztosabb. A tiszt sokáig forgatta az igazolványt.

— Ez a hadosztály már nem létezik — mondta hirtelen.

— Tökéletesen igaza van — egyezett bele Gyementyev nyugodtan. — Azok közé tartozom, akik életben maradtak a hadosztály megsemmisülése után is.

— Mióta foglalkozik az egészségügyi vizsgálattal?

— Ideérkezésem után kaptam meg a kinevezésem.

— Ebben az igazolványban erről nincs szó.

Eljött a döntő pillanat. Gyementyev előhúzta hamis megbízólevelét, s odaadta a tisztnek.

Először külön-külön, aztán együtt tanulmányozta a két tiszt az írást. Gyementyevnek minden perc örökkévalóságnak tűnt. A tisztek néhány szót váltottak suttogva. Aztán a hamis megbízólevelet az egyik beletette a fiókba.

— Ne vegye rossz néven kapitány, de kötelességünk ellenőrizni az adatokat. A nehéz időből, s szorult helyzetünkből fakad az egész. Jöjjön vissza 16 órakor... — habozott, majd kiegészítette — az engedélyért.

Gyementyev lesétált a térre. Még csak 12 óra volt. Négy órát kellett várakoznia. Gyementyev olyan biztosan tudta, hogy négy óra múlva ott lesz a kilences szobában, mint azt, hogy hívják. Ezt a négy órát szerette volna felhasználni, átgondolni valahol minden variációját annak, ami vele négy órakor a kilences szobában történhet.

Gyementyev hazament, s rövid rádióüzenetet adott fel Dovgalev ezredesnek:

„A 11-17 jelentkezik. Bizonyos akadályok miatt csak este jelentkezem".

*

Négy óra alatt húsz kilométert tesz meg az ember, ha egyenletesen megy. Legalább ennyit tett meg Gyementyev is fel s alá járkálva a szobában. Merev arccal sétált egyik sarokból a másikig, kezét összefonta mellén, s egyre bonyolultabb keresztkérdéseket adott fel magának.

Fél négykor ment el hazulról. Már négy óra előtt három perccel ott állt a kilences szoba előtt, de még várt, csak négykor akart bemenni.

Az egyik tiszt ment el mellette. Gyementyev tisztán hallotta az ajtón keresztül a tiszt csodálkozó szavait: „Mégis eljött". Hideg futott végig a hátán.

Kinyílt az ajtó.

— Ruckert kapitány, tessék bejönni.

Gyementyev mosolyogva lépett be az ajtón, órájára mutatott:

— 16 órára rendeltek ide, még csak egy perc múlva lesz annyi... — míg beszélt, körülnézett, s látta, hogy hárman bámulnak rá csodálkozva. A harmadik gestapós ezredes volt. Az asztal előtti fotelben terpeszkedett. Némán helyet mutatott Gyementyevnek.

— Gyanús az a megbízólevél, amit bemutatott. Ki adta ki?

— Richard Melch — vágta rá a kapitány. — A hátország polgári ügyeivel foglalkozó osztály parancsnoka, különben ez az írásból is kiderül.

— Mi köze ennek a Melchnek a hajók egészségügyi helyzetéhez?

— Sajnos, ezt én nem tudom.

— Mondja el, hogyan nevezték ki?

— Engedelmet kérek, tiszt urak — Gyementyev elmosolyodott —, nem sokat mondhatok. Csapattiszt voltam világéletemben, sosem forgolódtam a magasabb parancsnokságok körül. Még a saját osztályom ügyeibe sem voltam teljesen beavatva.

Az ezredes letette szemüvegét, s szinte belevájta tekintetét Gyementyevbe.

— Mikor jött N. városba?

Gyementyev pontosan megmondta a dátumot.

— Éjjel érkeztem ide, s első utam a főparancsnokságra vezetett. Onnan a Bristol-szállóba irányítottak — folytatta.

— Egy pillanat — az ezredes félbeszakította Gyementyevet —, hogy sikerült a fronton keresztüljutnia?

— A „Hamburg" hadosztály vonalán sikerült átjutnom. Egy napot a hadosztály törzsparancsnok helyettesénél, Bohr őrnagynál töltöttem el, mint vendég.

— Remke... — az ezredes felvette a kagylót és tárcsázott. — Krämmerhof beszél. Azonnal kérem, hogy nézzék meg a „Hamburg" hadosztály parancsnoki karának névsorát, s ami a legfontosabb, a hadosztály törzsparancsnok helyettesének nevét... Igen, várok...

A szobában mindenki hallgatott. Gyementyev sértődötten mosolygott, hisz tudta előre, milyen választ kap Krämmerhof a kérdésre. Csak azt mondhatják, amit ő. Ha az ellenőrzés, csak erre az egy adatra terjedne ki, akkor a tisztek ostoba szamarak. Minden jó felderítő tarsolyában vannak ilyen biztos adatok.

— Igen, hallgatom... úgy. Köszönöm...

Krämmerhof letette a kagylót, s újra elterpeszkedett a fotelben. Az a tiszt, aki az asztal mögött ült, hozzáfordult:

— Ott hagyta tehát abba, hogy a Bristol-szállóba irányították. Folytassa kérem.

(Folytatjuk)